

Nordre Toldbod 7

KBM 4471

Slots- og Kulturstyrelsens J.nr. 20/03625

Matrikel 360, Kastels Sogn, Sokkelund Herred, Københavns Amt

Sted- og Sb-nummer: 020306-918

Arkæolog Andreas Frederiksen

Københavns Museum

Stormgade 20

1555 København V

Telefon: +45 33 21 07 72

E-mail: kulturarv@kk.dk

Hjemmeside: www.copenhagen.dk

Forsidebillede: Nordre Toldbod 7. Foto: <https://byoghavn.dk/>

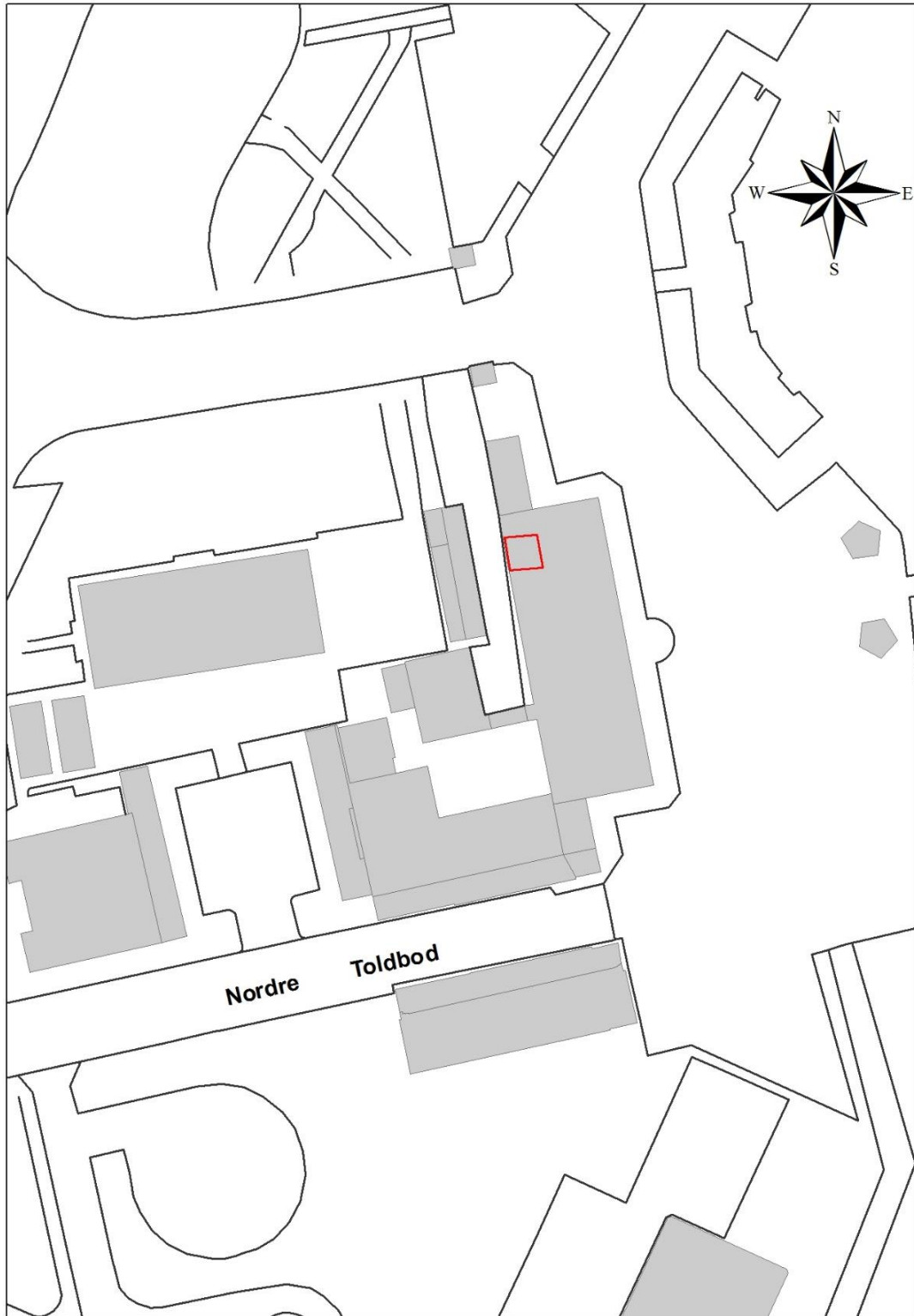
© Københavns Museum 2020

Indhold

1 Resumé	5
2 Administrative data og udgravningsdata	6
3 Kulturhistorisk baggrund og potentiale	7
4 Udgravningsmetode	9
5 Undersøgelsens resultater	10
6 Sammenfatning	12
7 Fremtidigt arbejde.....	12
8 Fotoliste	13
9 Anlægsliste.....	13
10 Fundliste	13
11 Appendix til fundliste	13
12 Litteratur	15

Figur 1. Kort over København med markering af undersøgelsesområdet (rød prik). Den røde linje viser omfanget af middelalderbyen, mens den grønne linje viser byens volde i 1600-tallet.

Figur 2. Kort over Nordre Toldbod. Udgravningsområde markeret med rød.

1 Resumé

Dansk:

I forbindelse med en påbegyndt udvidelse i dybden af en eksisterende kælder under den fredede ejendom, Nordre Toldbod 7, undersøgte Københavns Museum området for kulturspor i en dybde af i alt 2,5 meter under terræn. Undersøgelsen fandt sted som en overvågning af gravearbejdet i kælderlokalet på ca. 4,5 meter x 4,5 meter.

Der blev påtruffet tykke opfyldslag/affaldslag som sandsynligvis kan henføres til områdets funktion som losseplads i 1600- og 1700-tallet. Der blev fundet en mindre mængde keramik, glas, sko, lædersåler og metalgenstande som understøtter dateringen.

English:

In connection with an ongoing expansion in existing basement below the listed property, Nordre Toldbod 7, the Museum of Copenhagen investigated the area for cultural traces at a depth of 2,5 meters below ground level. The investigation was conducted by monitoring the excavation in the basement room of approximately 4,5 meters x 4,5 meters.

Thick layers of debris were found, probably attributable to the area's function as landfill in the 17th- and 18th centuries. A small amount of pottery, glass, shoes, leather soles and metal objects were found to support this dating.

Arkæologiske perioder:

1600-1700-tallet.

Anlæg og fund:

Opfyldslag, keramik/lædersåler/sko/glas/savklinge/ukendt messingobjekt.

Nøgleord:

Nordre Tolbod 7, opfyldslag, 1600-1700-tallet.

2 Administrative data og udgravningsdata

Undersøgelsen blev startet 20-04-2020 og afsluttet 30-04-2020. Deltagere i feltarbejdet var arkæologer Christian Andreas Flensborg og Andreas Chemnitz Koudal Frederiksen. Feltarbejdet blev varetaget af Københavns Museum med arkæolog Lena Diana Tranekjer som udgravningsansvarlig. Udgravningsleder og beretningsansvarlig var arkæolog Andreas Chemnitz Koudal Frederiksen.

Undersøgelserne er bekostet af By & Havn som bygherre jf. Museumslovens § 26 stk. 2, 1. pkt. om arkæologiske undersøgelser i forbindelse med bygge- og anlægsarbejder. Entreprenøren på jordarbejdet var Combi Byg A/S.

Beretningen og al kommunikation med bygherre, Slots- og Kulturstyrelsen og andre interessenter forbundet med undersøgelsen er at finde i museets sagsregistreringsdatabase, og sagsakter m.v. er desuden lagt i eDoc under administrativsag 2020-0059159.

Originaldokumentation og genstandsmateriale opbevares hos Københavns Museum. En elektronisk kopi af beretningen sendes til bygherre og vil desuden blive gjort offentlig tilgængelig på Slots- og Kulturstyrelsens nationale online register, Fund og Fortidsminder.

KBM-nr. og Internt sagsnummer	KBM4471, Int.sagsnr4111
Slots- og Kulturstyrelsens journalnr.	20/03625
Amt	Københavns amt
Herred	Sokkelund
Kommune	Københavns Kommune
Kvarter	Skt. Annæ Øster Kvarter
Sogn	Kastels sogn
Periode for feltarbejde	20-04/2020 - 30-04/2020
Arkæologer	Christian Andreas Flensborg, Andreas Chemnitz Koudal Frederiksen
Areal (m2)	16 m2
Volumen (m3)	Ca. 30 m3
Koordinatsystem	DKTM 3
Højdesystem	DVR 90
X-koordinater	12°35'54
Y-koordinater	55°41'19
Meter over havet	-2,5
Bygherre	By & Havn
Hovedentreprenør	Combi Byg A/S

Tabel 2. Administrative data og udgravningsdata.

3 Kulturhistorisk baggrund og potentiale

Landskabstype: Lokalteten er beliggende i Københavns bykerne og ligger inden for Københavns kulturarvsareal, SB-nr.: 020306-301. Opfyldslagene ligger på postglaciale, marine aflejringer, som før 1632 udgjorde et sumpet kystområde.

Figur 3. Geddes kort fra 1761, med udgravningsområdet markeret med rød prik. Bygningen på billedet er en tidligere struktur end den nuværende som er opført i 1868. Øverst i billedet ses kastelets sydøstlige hjørne, og Langelinie mod øst. Den øst-vest gående dæmning forløber hvor Esplanaden eksisterer i dag. Efter <https://kbhbilleder.dk/>

Kulturhistorisk baggrund:

Området omkring Esplanaden og Langelinie er en del af Christian IV's omfattende byudvidelser i 1600-tallet, herunder flytningen af toldboden fra Slotsholmen til dette område i 1628, som på dette tidspunkt var en lille ø ved et sumpet kystområde. I 1632 anlægges en dæmning ud til denne ø, omtrent hvor Esplanaden findes i dag, og dæmningen Langelinie anlægges nord for toldboden som en integreret del af byens befæstning. Skt. Annæ Skanse, som senere blev ombygget til Kastelet, opføres øst for toldboden. I slutningen af 1600-tallet og i 1700-tallet blev området syd for Kastelet anvendt som losseplads, og det er muligt at kulturlagene under Nordre Toldbod 7, også skal henføres hertil. Alternativt er der tale om opfyldslag i forbindelse med den førnævnte landudvidelse.

På Christian Geddes kort fra 1761 (Figur 3), ses en bygning placeret direkte mellem den daværende Toldbod og batteriet ved adgangen til befæstningsområdet på Kastelet. Denne bygning kan meget vel være en af de bygninger, der omtales som "*ret primitive vagtbarakker*", (jvf. Zachariae s.126), der nedrives inden opførelsen af den nye toldbod der allerede blev foreslået i 1769. Men først bliver en realitet i 1855. I tre år op til den nuværende toldbods opførelse, ligger der på lokaliteten en midlertidig arkadebygning, der huser både fortoldningen og postvæsenet.

Arkæologisk potentiale og mål:

Formålet med den arkæologiske forundersøgelse var at sikre registreringen af kulturlag i forbindelse med anlægsarbejdet. Tidligere udgravninger i området, herunder Mærsk Hovedsæde i 2003 resulterede ligeledes i tykke affaldslag, med et omfattende og velbevaret fundmateriale som også er dateret til 1600-tallet, og første halvdel af 1700-tallet. Afgrænsningen af områdets massive opfyldslag, er endnu ikke arkæologisk påvist, og museet ønskede derfor en yderligere kortlægning af området. Samtidig var der mulighed for at påtræffe strukturer i form af afgræsninger mellem vej og voldgrav, vandkanaler mm., som yderligere vil bidrage til områdets funktion. Desuden er der fundet bosættelser fra ældre stenalder langs kysten, nord og syd for Kastellet.

4 Udgravningsmetode

Det arkæologiske arbejde bestod i overvågning af bortgravningen af opfyldslagene ned til den ønskede dybde. Opgravningen skete med håndskovle, og jorden blev lagt på transportbånd som ledte ud ad et kældervindue til gadeniveau.

Undersøgelsesområdets trange vilkår umuliggjorde en ellers tilsigtet udgravning i single context. I stedet måtte lagene registreres ved hjælp af fra henholdsvis den østlige og den sydlige profilvæg.

Stratigrafier blev fotodokumenteret og tegnet. Entreprenøren gjorde enkelte kortere ophold i anlægsarbejdet i forbindelse med den arkæologiske dokumentation.

På grund af lokalitetens placering i et kælderrum, er der ikke foretaget opmålinger med GPS. Der er produceret flere plantegninger som løbende illustrerer udgravningens forløb. Der er indsamlet flere fund fra undersøgelsen, der efterfølgende er blevet hjemtaget til museet. Samtidig er der optaget 2 bigbags til soldning, grundet fundmaterialets gode bevaringsgrad.

Der er ikke udtaget prøver til naturvidenskabelige analyser.

5 Undersøgelsens resultater

Undersøgelsens primære resultater bestod i adskillelsen af i alt 4 overordnede kulturlag, der er noteret fra yngst til ældst: SD2001 – SD2002 – SD2003 – SD2000.

De noterede lag beskrives som følgende:

(SD2001): Ca. 30 cm under nuværende gulvniveau var et lag af heterogent gråbrunt, let leret sand med linser- og nister af er, samt nister af rødt tegl. Der er tale om området jord umiddelbart under kælderens betongulv.

(SD2002): Omkring 50 cm under nuværende gulvniveau konstateres det øverste opfyldslag, bestående af overvejende homogent, gråsort sand med tilsatser af rødt tegl, glasskår, keramik og dyrekogle.

(SD2003): 75 cm under nuværende gulvniveau lå det næste opfyldslag, beskrevet som homogent, mørkt sortgråt fedtet sand, med tilsatser af træflis, nister af rødt tegl, dyrekogle og keramik.

(SD2000): 85 cm under nuværende gulvniveau lå endnu et opfyldslag, bestående af overvejende homogent, gråsort opfyld med forekomster af dyrekogle, keramik, og metalfund, herunder en savklinge.

Figur 4. Billede af stratigrafien. Foto: Københavns Museum.

De to bigbags, der blev opsamlet som samples var adskilt, så den ene udelukkende indeholdte materiale fra bundlaget SD2000, mens den anden indeholdt materiale fra samtlige lag. Formålet med at tage en prøve fra det nederste lag alene, var for at se om der var en markant forskel i fyldet til forhold det generelle optagne fyld, når der var en så markant stor forskel i farve, struktur og fraværet af teglstumper på dette lag i forhold til de øvre liggende lag. Desværre har det vist sig, at alle fund i begge bigbags, og derved alle kulturlag, kunne dateres indenfor nogenlunde samme indsnævrede tidshorisont, hvilket er mellem midt 1600-årene og slutningen af 1700-tallet.

Figur 51: På billedet ses det nederste opfyldslag. Foto: Københavns Museum.

På baggrund af dateringsmæssige ensartethed i lagene, formodes det, at alle lagene i kælderen blot repræsenterer forskellige påførte, læs af affaldsmateriale i forbindelse med landindvinding, samt arealets generelle brug som losseplads i 16- og 1700-tallet.

Til gengæld giver undersøgelsen et godt indblik i hvilke genstande der bevidst er blevet smidt ud i perioden og viser primært udsnit af materialer, der er så let tilgængelige, at de har meget lav genanvendelsesværdi. Der er en meget høj koncentration af velbevarede genstande på det relativt lille område, med 57 genstandsfund på kun 30 m³.

Bevaringsgraden skyldes antageligt to primære faktorer. I de nedre lag er jorden holdt konstant fugtigt, hvilket er fordelagtigt for organisk materiale, som læder og tekstiler, mens det i de øvre lag, er holdt tørt, da området for det meste har været overdækket af bygninger, hvilket er fordelagtigt for eksempelvis metal. Det har derfor været muligt at finde alt fra lædersko, over slagteaffald til en mønt og en kasseret savklinge.

Under undersøgelsen blev der aldrig gravet dybt nok, til at støde på den originale overflade, så det var, derfor ikke muligt at finde levn af forhistorisk karakter.

6 Sammenfatning

Udgravningerne viste, at der allerede i en begrænset dybde kom spor af opfyldslag, og velbevarede fund, hvilket viser områdets potentiale for fund af kulturhistoriske levn. Dette er uvurderlig viden for kommende anlægsarbejder og den følgende arkæologiske indsats.

Derudover ses en høj bevaringsgrad af fundmateriale i det lukkede miljø, med henholdsvis både tørre og våde stratigrafiske lag, hvilket giver et større helhedsbillede af udsmidningsgenstande, end hvis blot det ene bevaringsmiljø var til stede.

Området har fra tidligere gravninger vist sig yderst interessant og med tykke kulturlag samt konstruktioner, der kan henføres til bydelens anlæggelse og udnyttelse. Ligeledes kan anlægsarbejder i dybder under opfyldslagene, potentielt give yderligere oplysninger om bosættelser fra ældre stenalder.

7 Fremtidigt arbejde

Ved fremtidige arbejder ved Nordre Toldbod og de tilhørende områder vil Københavns Museum som udgangspunkt anbefale en forundersøgelse (overvågning) af arbejdet. Denne udtalelse er motiveret af museets forskningsstrategier, hvor temaet "*København, porten til verden; opland – kyst – hav*" er relevant i denne sammenhæng. Samtidig har området høj prioritet i forhold til national strategi: "*Byområder med nationale kulturarvsarealer og høj jordfugtighed*".

8 Fotoliste

<i>Billede nr.</i>	<i>Motiv</i>	<i>Set mod</i>	<i>Dato / sign.</i>
1260-64	Arbejdsfoto - Opstart	DIV	21.04.2020 AF
1265-66	SD2000	DIV	21.04.2020 AF
1267-68	SD2000 efter optagning af PB2000	V	21.04.2020 AF
1269	Arbejdsfoto	V	21.04.2020 AF
1270-73	Profil L2000, SD2000-03	N	21.04.2020 AF
1274-80	Arbejdsfoto fra morgenstunden	DIV	22.04.2020 AF
1281-82	Blåler umiddelbart under gulvniveau	V	22.04.2020 AF
1283-85	Bortgravning af Profil L2000	V	22.04.2020 AF
1286-87	Efter bortgravning af NØ-hjørne	V	23.04.2020 AF
1288-91	Profil L2001 efter lagindridsning	V	23.04.2020 AF
1292-93	Bortgravning af Profil L2000	V	23.04.2020 AF
1295-96	Morgenbilleder m. vand i felt	V	24.04.2020 AF
1297-98	Bortgravning af jorden mod serverkasse	V	24.04.2020 AF
1299-1300	Status d. 28/4-20	V	28.04.2020 AF
1304-06	Sidste dag på udgravningen	V	30.04.2020 AF

9 Anlægsliste

<i>Kontekst nr.</i>	<i>Kontekst</i>	<i>Dato / sign</i>
SD2000	Opfyldslag 85 cm UNO	21.04.2020 AF
SD2001	Opfyldslag 30 cm UNO	21.04.2020 AF
SD2002	Opfyldslag 51 cm UNO	21.04.2020 AF
SD2003	Opfyldslag 75 cm UNO	21.04.2020 AF
L2000	Sydvendt profil m. SD2000-03	21.04.2020 AF
L2001	Østvendt profil m. SD-2000-03	23.04.2020 AF

10 Fundliste

<i>X nr.</i>	<i>Genstand</i>	<i>Dato / sign</i>
X2000	Keramik/hank, SD2000	21.04.2020 AF
X2001	Rødbændt m. indvendig glasur, SD2000	21.04.2020 AF
X2002	Lædersål, SD2000	21.04.2020 AF
X2003	Savklinge, SD2000	21.04.2020 AF
X2004	Glaseret rødbændt/bund, SD2000	21.04.2020 AF
X2005	Stjertpotte, SD2000	21.04.2020 AF
X2006	Blandet keramik, løsfund	21.04.2020 AF
X2007	Grønt glasskår, løsfund	21.04.2020 AF
X2008	Metal/messing, ukendt funktion, løsfund	22.04.2020 AF
X2009	Skofragmenter, SD2000, 1m UNO	27.04.2020 CF
X2010	Knogler, 2stk, SD2000, 1m UNO	27.04.2020 CF
X2011	Blik/metal/plastik, SD2000, 1m UNO	27.04.2020 CF
X2012	Ornamenteret keramik, 1stk, 1m UNO	27.04.2020 CF
X2013	Glaseret stentøj, 1m UNO	27.04.2020 CF
X2014	Glaseret keramik, randskår, SD2000, 1m UNO	27.04.2020 CF
X2015	Tekstil, firkantet & hullet, SD2000, 1m UNO	28.04.2020 AF
X2016	Læderstykke, løsfund	29.04.2020 AF
X2017	Sko m. sål og hæl, løsfund	30.04.2020 AF

11 Appendix til fundliste

De soldede fund gav ikke yderligere dateringsmuligheder. Størstedelen af fundene udgjordes af stjertpotteskår, dyrekogler og bygningskeramik. Et enkelt fragment af hvidglaseret ovnkakkel (X2037) af gult ler synes at være yngste nogenlunde daterbare fund. Ca. 1750. Den fundne mønt (X2057), kan ikke dateres, da den er for korroderet.

X-nummer	Materiale	Tolkning	Antal	Vægt (g)	Beskrivelse	Datering
X2018	Ler	Kridtpibe	26	53	Div. kridtpipefragmenter fra blandet bigbag. SD2000,2001,2002,2003. PB:2001	Nyere tid (1660-1848)
X2019	Ler	Kridtpibe	39	79	Div. kridtpipefragmenter fra blandet bigbag. PB2000	Nyere tid (1660-1848)
X2020	Knogle	Affald	70	1162	Ca. 70 stk. af div. dyrekogler. Kasserer. PB2000	
X2021	Knogle	Affald	80	1202	Ca. 80 stk. div dyrekogler. Ikke vasket. SD2000,2001,2002,2003. Bevares ikke. PB2001.	
X2022	Knogle	Affald	80	1430	Ca. 80. Stk. div. dyrekogler. Ikke vasket. Beholdes ikke. PB2000.	
X2023	Knogle	Affald	35	34	Ca. 35 stk. uspec. fiskeknogler. SD2000,2001,2002,2003. PB2001. Kasserer.	
X2024	Knogle	Affald	5	29	Ikke vasket. PB2000. Kasserer.	
X2025	Slagge	Slagge	7	102	PB2000. Kasserer.	
X2026	Slagge	Slagge	2	60	Fra PB2001. SD2000,2001,2002,2003. Ikke vasket. Kasserer.	
X2027	Organisk materiale	Trækul	6	32	Fra PB2000. Kasserer.	
X2028	Organisk materiale	Nød	100	88	Fra PB2000. Kasserer.	
X2029	Fossil	Musling	13	23	Blåmuslinger, hjertemuslinger. SD2000,2001,2002,2003. Fra PB2001. Kasserer.	
X2030	Organisk materiale	Nød	60	69	Div. nødder, kerner. Hasselnød, kirsebær og blomme. SD2000,2001,2002,2003. Fra PB2001. Kasserer.	
X2031	Fossil	Musling	10	14	Fra PB2000. Kasserer.	
X2032	Organisk materiale	Nød	22	7	Kerner fra kirsebær og blomme. Fra PB2000. Kasserer.	
X2033	Metal	Knap	1	4	Knap. Fra PB2000	Nyere tid (1660-1848)
X2034	Træ	Bearbejdet	1	1	Træknap med 1 hul. Nedbrudt. Fra PB2000. Kasserer.	Nyere tid (1660-1848)
X2035	Organisk materiale	Nød	21	3	Kirsebær- og blommekerner. Fra PB2000. Kasserer.	
X2036	CBM	Tegl	40	2452	Ca. 40 stk. CBM. Fragmenter af røde tag- og mursten, samt gule murstensrester og mørtel. 1 stk. Sortglaseret vingeteglsfragment. Kasserer. SD2000, 2001, 2002, 2003. PB 2001.	Nyere tid (1660-1848)
X2037	CBM	Kakkel uspec.	1	145	Gul formsten. Med hvid tinglasur på "indersiden". Formodes at være fra en kakkelovn. Fra PB2001	Nyere tid (1660-1848)
X2038	Knogle	Affald	30	48	Fra PB2000. Kasserer.	
X2039	Glas	Flaske	50	299	Ca. 50 stk. div. glas. primært vinduesglas. En enkelt bund af grøn chatolflaske. PB2000.	Nyere tid (1660-1848)
X2040	Keramik	Kop	12	12	SD2000,2001,2002,2003. Fra PB2001	Nyere tid (1660-1848)
X2041	Keramik	Kande	3	14	SD2000,2001,2002,2003. Fra PB2001. Westerwald + to stk. div.	Nyere tid (1660-1848)
X2042	Keramik	Tallerken	15	58	SD2000,2001,2002,2003. Fra PB2001	Nyere tid (1660-1848)
X2043	Keramik	Fad	1	3	SD2000,2001,2002,2003. Fra PB2001	Nyere tid (1660-1848)
X2044	Keramik	Kande	5	24	Fra PB2000. 3 stk. Westerwald + 2 stk. ubestemt.	Nyere tid (1660-1848)
X2045	Keramik	Kande	1	5	Yngre hvidgods. SD2000,2001,2002,2003. Fra PB2001	Nyere tid (1660-1848)
X2046	Keramik	Fad	2	5	Weser - Yngre hvidgods. SD2000,2001,2002,2003. Fra PB2001.	Nyere tid (1660-1848)
X2047	Keramik	Fad	20	53	Fra PB2000	Nyere tid (1660-1848)
X2048	Ler	Kridtpibe	17	37	SD2000,2001,2002,2003. Fra PB2001	Nyere tid (1660-1848)
X2049	Keramik	Stjertpotte	80	882	Ca. 80 stk. blandet yngre rødgods og jydepotteskår. Fra PB2000	
X2050	Keramik		4	5	Fra PB2000	Nyere tid (1660-1848)
X2051	Keramik	Kop	5	8	Fra PB2000	Nyere tid (1660-1848)
X2052	Keramik	Stjertpotte	60	892	Ca. 60 stk. div. skår af yngre rødgods og jydepotter. SD2000,2001,2002,2003. Fra PB2001	
X2053	Keramik	Stjertpotte	50	720	Ca. 50 stk. skår af yngre rødgods og jydepotter. Fra PB2000.	

X2054	CBM	Tegl	40	3027	Ca. 40 stk. CBM-fragmenter af tagtegl, samt røde og gule mursten. Kasserer. Fra PB2000.	Nyere tid (1660-1848)
X2055	Metal	Søm	40	372	Ca. 40 stk. blandet rustent metal. Primært søm. Kasserer. SD2000,2001,2002,2003. Fra PB2001.	Nyere tid (1660-1848)
X2056	Metal	Søm	30	421	Ca. 30 stk. blandet rustent metal. Primært søm. Kasserer. Fra PB2000.	
X2057	Metal	Mønt	1	1	Sølvholdig mønt. 16mm. Korroderet, ikke muligt at bestemme.	Uvis
			I alt 1085	I alt 13875g		

12 Litteratur

Zachariae, F. 1916: *Før og nu. 2. Årgang, Historisk, topografisk tidsskrift*. København